

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

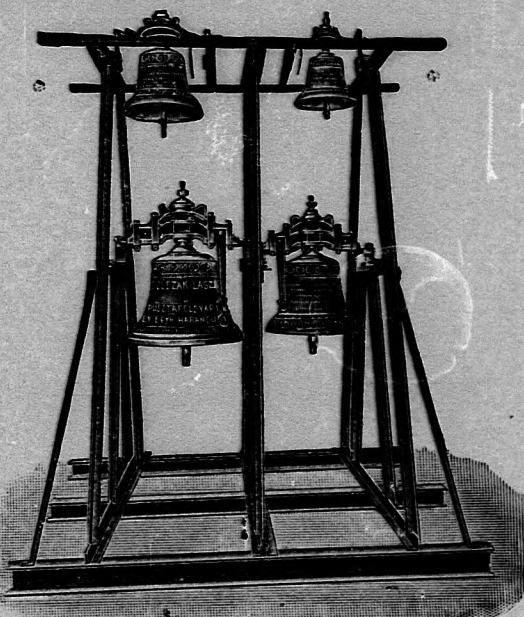
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határoztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, süssal, szentendre, tiszadada, zádorháza, orosháza, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

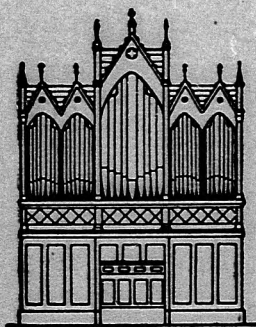
Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kózó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kózó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Egyetemi tanévzáró imádság.

Segedelmünk legyen az Úrtól! Ámen.

Örökkévaló Isten, ki hatalmad szavával létre-
hívtad, gondviselésseddel fenntartod, bölcseséged-
del célhoz vezérled a mindenséget;

Mindenható Urunk, ki irgalmasságodból
megváltod és országod örököséül megdicsőíted
a Benned hívőket;

Áldott Szentlélek, ki eloszlatod elménk ho-
mályát, szilárdítod hitünket, reménységünket és
pályánk céljánál örök békesség honába fogadsz
bennünket;

Imádandó Szentháromság, dicsőség Néked
örökkön örökké!

Hálaadással borúlunk le szent színed előtt
mennyei Atyánk e már-már eltelő első egyetemi
tanévünk határánál, mert a Te csodálatos erőd,
végéremehetetlen bölcseséged és kifogyhatatlan
irgalmasságod bizonyosságait tapasztaltuk lépten-
nyomon, kezdettől fogva mindediglen.

Te tartottad meg életünket, egészségünket,
Te oltalmaztál meg sújtoló ítéleted és fenytő
meglátogatásod napjaiban a veszedelmek özöné-
től, Te voltál paizsunk, köszálunk és menede-
künk az ellenségek rettetgetései közepett, Te táp-
láltad szünetlenül lelkünkben az igazság győze-
delmének reménységét és azt a hitet, hogy akik
Téged szeretnek, akik állhatatosan Benned biz-
nak: azoknak erejét megsokasítod és diadalom-
mal koronázod.

Imádva magasztalunk Téged mennyei Atyánk,
megszámlálhatatlan jótéteményeidért, közelebből
azért a kegyelmedért, mellyel a hit és tudomány,
az erény és hazaszeretet, a világosság és töké-
letesedés céljaira szentelt egyetemünknek csar-
nokaiban hirdettted a Te ismeretned, az igaz-
ságnak, a bölcseségnek és szabadságnak ígét;
erősítetted Lelked által országodnak védbástyáit,
világoltattad a tudomány szövétnékét és élesztet-

ted a honszerem tüzét, hogy szent nevedben,
mint zászlós tábor, a sötétség és bűn, a sátán
és pokol hatalmasságai ellen sikra szálljunk és
mindenható segedelmeddel a nemes küzdelmet
megküzdhezzük, végezetre pedig az igazságnak
hervadhatatlan koszorúját elnyerhezzük — a Te
dicsőségedre.

Atyai szeretetednek és gondviselő jóságod-
nak eme kibeszélhetetlen jeleiért és csodáiért
hálaadásnak áldozataival áldozunk Te előtted és
szívből-lelékből hirdetjük hűséges voltodat a né-
pek között, nemzetségről nemzetségre.

Viszont, bűnösségünk érzetében és kegyel-
mességednek tudatában, teljes bizodalommal fo-
hászkozunk Hozzád: tekints reánk irgalommal
veritékes tusakodásaink és vitézkedésünk köze-
pelt továbbra is, és mindenha!

Fakassz kérünk élő vizek forrásait a siva-
tagokon és nyiss folyókat a kopár téreken. Plán-
tálj gyümölcsöző fákat a kietlenben és a meddő
rónákat is áldd meg bőséges terméssel. Ragadj
paizst, vértet s kelj föl ügyünk védelmére. Szél-
vészeddel szórd szét ellenségeinket, kik vesz-
tünkre törnek.

A Te karod hatalommal teljes, a Te kezed
erős, a Te jobbod méltóságos. Igazság és jogos-
ság a királyi trónod alapja, kegyelem és hűség
jár szent színed előtt. Légy azért velünk, mel-
lettünk szüntelen. Adj győzedelmet és békessé-
get nekünk választott örökségednek, hogy örven-
dezzünk szabadításodban és dicsőítsük szent ne-
vedet mindörökké.

Oltalmadba ajánljuk a mi tudományegyetem-
münket, melyben minden bölcseség kezdete
szent neved felelme. Óvd meg ezt, mint szemed
fényét és virágoztasd, gyarapítsad, mint mennyei
országod veteményes kertjét. Hadd fényljek itt
az evangéliom világossága, hadd áradjon szét
innen a tudomány, bölcseség, igazság boldo-

gító áldása, hadd legyen ez az intézmény a tökéletesedés szent temploma, amelybe észak, kelet, dél, nyugat tájiról seregelyen egybe ép testben ép lélekkel ékes, munkás, hivatásos, nemes tanuló ifjúság végetlen időkig!

Terjeszd ki védő karjaidat lelki országod felett, hogy ez a Te feltett örök tulajdonod rendületlenül megmaradjon és az örüllők, előljárók és pásztorok hűséges sáfarkodása folytán, Lelked segédelmével, egykoron a világ összes népeinek boldog otthont nyújtson.

Aldd meg városunk nagyjait, kicsinyjeit javaidnak bőségével, békességgel, kegyelemmel. Vezérelj haza immár a győzelem és békesség koszorújával övezve a távol levőket, hogy víg háláadással magasztaljuk mindnyájan hatalmat és igazságodat szentségednek hajlékiban.

Isten aldd meg szép hazánkat, melyet apáinknak, nekünk és ivadéainknak szent örökségül rendeltél. Terjesszed messze határait, népesítsd be pusztahelyeit: halmai, hegyei bővülködjenek javaiddal, rónaságai aranykalászokkal és dicsősége hírét ismerje meg az egész föld.

Aldd meg nemzetünket egeidnek drága kincsével, békességgel, boldogsággal. Ápold, tartsd meg nyelvét, erényeit, ősi értékeit, hogy a nemzet, mely mindenkoron tapasztalta gondviselése-

det és hirdette dicsőségedet: megújult szívvel és biztató reménységgel haladjon szent nevedben tovább, előbbre, mind az időknek végéig.

Árasszad a bölcsesség drága kenetét apostoli királyunk fejére, ihlesd és vezérelj Lelkeddel őt és tanácsosait, segítsd diadalra hős hadseregeit, hogy nemzet és király örvendező szívvel dicsóítsa szent Felségedet az igazság, kegyelem, békesség és győzelem áldásaiért nemzedékről nemzedékre.

Mi hiszünk Benned, világnak Ura, bölcs teremtetője, jóságos mennyei Atyánk! Mi hiszünk Benned, lelkek főpásztora, idvezítő Urunk Jézus Krisztus! Mi hiszünk Benned szívünk vigasztalója, bátorítója, áldott Szentlélek! Segélj azért dicsőséges Szentháromság, hogy legyen nekünk mindenekben a mi hitünk szerint, az életben és a halálban, az időben és az örökkévalóságban, kegyelmedből. Ámen.

Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy, stb.

*

A tudomány világosság: a szellemi élet ébresztő, termékenyítő és érlelő eleme.

A tudomány erő: az erkölcsi igaz, szép és jó eszméinek és elveinek felmagasztosító s diadalra segélő tényezője.

TÁRCA.

Szeretteimhez.

*Egyedül vagyok messze idegenbe,
Távol hazámtól, szeretteimtől;
Ellenségim közt búsan éldeqélve,
Nem fakad öröm sebzett szívemből!*

*Nincs velem senki, csak a jó Istenem,
Meg aztán az én mélységes gyászom:
Szeretteimért epedő bússzívem,
Fájó szívemből fakadt sóhajom.*

*Láttam a halált, — véres útját jártam,
Csontváz alakja felém is surrant,
Nem félve — vele bátran szembe néztem,
Elkerült ugyan, de mégis megcsalt!*

*Mérges nyilával engem is megsebze,
S hervadt virágként hanyatlék alá;
Ellenségimnek kezeibe adott,
Cserébe éltem azt vissza adá.*

*Élek bár ugyan, mégis halott vagyok,
Talán már otthon rég eltemettek?...
Üres lett házam — sötét gyász borult rá,
Szeretteimnek már emlémben élek!...*

*Ha kicsi lányom esdekelve kérdi:
Hol van apuka, árága jó anyám?
Nem tud ő szólni, csak könnyei folynak
S bús sóhaj fakad remegő ajkán!...*

*Halott vagyok én, eltemetett halott,
Pedig még élek — bár idegenbe!...
Kegyetlen sorsom mért üzöl gúnyt velem,
Fájó szívemet mért töröd össze?!*

*Hiszen már csak roncs, élő halott vagyok!
Mért sújtolsz jobban, mint azt birhatom?
Elhervadt arcom, szemem fénye megtört;
Nem fakad mosoly néma ajkamon!*

*Nehéz sóhaj kél összetört szívemből,
Ha kedvesimhez száll beteg lelkem;*

A tudomány kincs: a szabadság, a jellem, az egyéni és közösségi javak kútfeje és tárháza; értékeesebb a színanagnál, becsesebb a gyémántnál.

Atyánk! Ennek a világosságnak áldásával, ennek az erőnek teljességével, ennek a kincsnek bőségével halmozd el tudományegyetemünket és általa nemzetünket, a Te szent nevedért. Amen.

1915. május hó 31.

Dr. Erdős József.

Egyházunk helyzete.*

— György Endre előadása a Kálvin-Szövetség estélyén. —

Ebben a rettenetes időben, mely a jelen nemzedék vállaira nehezedett, amilyen természetes, hogy keressük a megnyugtató pontot, ép oly világos, hogy nagyon nehéz reáakadnunk.

Az egyházi élet csendesebb világa önként kínálkozik ilyenül. Az emberi természet legbensőbb sajátosságának megnyilvánulása és nem véletlen műve, hogy

*György Endre a Kálvin-Szövetség budapesti gyűlésén beszédet mondott. A beszéd, mint mindig, most is a hazáját és egyházát féltő nagy lélek megnyilatkozása volt. Szeretnénk a beszédet minden hívőknek megküldeni. (Igy is ide írjuk azt a részletet, melyet igazán mindenkinek szívébe kell vésnie.) Azért, bár már a pesti lapban megjelent, egészében mi is ide iktatjuk és felhívjuk azokat, akiket illet, hogy a kiáltó szöveget meghallgassák és aszerint cselekedjenek is.

*Elhaló szavam zokogásba fullad
S könnyárban úszik mind a két szemem.*

* * *

*Az én szívemből felfakadt sóhajom,
Szállj szerettimhez szellő szárnyain!
Hajolj reájok vigaszt adó enyhél
Tavaszi alkony bíbor árnyain.*

*Nem küldhetek mást, csak téged egyedüli,
Ki hírt vihetne én szerettimnek.
Mély fájdalomukat ki enyhíteni tudná,
Csak te — szülötte sajgó keblemmek!*

*Szállj hozzájok szállj vigasztaló enyhél
Szép tavaszi nap csöndes alkonyán;
Mond ne sírjanak!... viszont látjuk egymást
Boldogabb idő derűs hajnalán.*

Przeworsk, 1915 április 8.

Csaholci Tóth Lajos,
honvéd táborigazgató.

a megrázott kedélyvilág egész hullámmozgása keresi a rengeteg örvényben a fix pontokat; s azok, akiknek derűs életét eddigelé sem háborgatta meg semmiféle bánat, épúgy, mint azok, akiknek érzékenysége pusztán siralomvölgyé avatta fel szemünkben eltöket, egyaránt keresik azokat, akik fent vannak, magasan, a vérbe borult föld, magasan a lángba borult szenvedélyek felett: az ének csillagait, a hitet, a reményt és keresik azt, ami elhagyni látszik véglegesen a gyilkos ellenségeskedés hazáját e földön: a szeretetet.

A mi magyar természetünkhöz még jobban simul ez a kép. A komolyan és mélyen vallásos magyar lélek felszínén minden dévajság ördöge, minden féktelenség lidércfénye felesillan normális időben s elfeledi a valóságot, a mély vallásos kedélyt. Csak ha megdördül felettünk az ég, villámok cikáznak vakító fényvel, csak akkor ébredünk az elrejtett, vagy jobban csak elrejtteni akart kincs öntudatára, csak akkor érezzük, mennyire igaza van Aranyának:

... ha nem is a vallás,
Istenhez téríti az oldalnyilallás.

Ez általános emberi természet élesebben nyilvánul nálunk magyaroknál, mint más nemzeteknél és lehető legélesebb nálunk, magyar kálvinistáknál. Ha van valahol egyházszervezet, amely az individuumok kifejtésében esodákat művelt; és ha van valahol talaj, mely az ily kifejtésnek buja tenyészterét adott: az a szervezet a kálvinizmus és az a talaj az igazi magyar ember érzésvilága volt. Nézzük meg a mi népünket míg egy gondolatot meggyőződésé, vagy egy meggyőződést cselekvésé, vagy legalább is az önkénytelen ellentállás megszüntetéséig lágyít meg, mily benső vihar hullámmozgást át egész valóján. Keveset szól, mélyen gondol, keveset törődik a külsővel, de lelke mélyén épúgy átviharzik a lelkiismeret és a szubjektív igazság szöze, mint az utcai vásár zsibaján át a katedrális nagy harangjának szava. Az így nyert meggyőződés, az így megfogalmazott akarat, az így felkeltett érzelmek az igazi, a lélek új emelkedése, önmagának kiegészítése, vagy felismerése: igazi nyereség.

Úgy tetszik nekem, vagy legalább is úgy esik jól nekem elhítni magammal, hogy a vallásos élet azon új hajtása, melyet körülöttünk a magyar prot. egyház kebelén belül látunk az ország igen sok vidékén, egy ilyen tünemény. Míg más országokban, ahol a vélemények és meggyőzések talán átlátszóbbak, de nem olyan mélyen járók, mint nálunk, szónoklati körutak, folytonos agitációk képesek tágas mozgásba hozni a kedélyeket, az egyházi élet terén nagyon hasonlóan a mi politikai küzdelmeinkhez s gyakran egészen jelentéktelen okokból támad egy-egy „revival”, a vallási érzelmek egy-egy kitörése; addig nálunk tűzbe kell borulni a láthatárnak, vértengernek kell elborítani szemünk könnyét: míg új élet fakad belőle.

Minden esetre tény és lélektanilag teljesen érthető tény, hogy az elmék és a szívek fokozottabb mérvben fordulnak ismét az oltár felé az egész világon, főleg a háború viharai által sújtott országokban s azok közt nálunk is. Egy újraéledés fuvallata érezhető hazánkban és pedig közelebbről — ha nem is elsősorban — egyházunkban is.

Milyen volt egyházunk helyzete akkor, amikor ezen újraéledés első szele érte, mondjuk: a vihar első villáma csapott le hazánkra?

*

Már nem egyszer mutattam rá azon elvi frontváltásra, amelyet végigvezetni nem a mi nemzedékünknek jutott osztályrészül. Az állam teljesen idegenből, gyakran merev ellenfélből segítő barátunk lesz. Nemesak nem látjuk e régi ellenségeskedésnek, majd tartózkodásnak semmi jelét, de a pozitív támogatást élvezük az egész vonalon. Ma már milliókra megy azon összeg, amelyet az államkincstár segélye tesz ki egyházi életünkben, lehetnek és vannak is bizonyára még sérelmeink a teljesen egyenlő elbánás kívánalmaival, különösen az 1848. XX. törvénycikk oly erőszakos magyarozatával szemben, amely az új segélyezés egyenlőségét követeli úgy, hogy a régebbi óriás adományokat teljesen számon kívül hagyja, de a nagy tény igaz: egyházunk teljesen független szabad egyház volt s ma már — elvileg 1848. gyakorlatilag 1868 óta — a „free Church” szabad egyház állapotából a „Concourse endowment”, az egyenlő segélyezés elvi állapotába járt át s ezt a politikát azóta folyton nagyobb és nagyobb eredménnyel folytatja.

Lehet ezen irányzat mellett úgy az állam, mint az egyház, elsősorban egyházunk részéről komoly kifogásokat emelni. Az összes felekezetek egyenlő segélyezésének elve gyakorlati nehezégeket szül az államnak az egyenlőség ugyanazon mértékének kimérésével az egyházak különböző ereje és dogmatikailag is különböző szükségletével szemben, valamint jogos a mi panaszkodásunk arra nézve is, hogy az állam képtelen ily alapon különbözetet tenni azon, gyakorlatilag szerfelett különböző szolgálatok között, amiket mi és más felekezetek tesznek az államnak, ami pedig végzetes tévedéseknek volt sokszor eddig is, még fokozottabb mérvben lesz szülő oka ezután is.

De világos más oldalról az is, hogy a támogatott és a szabad egyház közt óriási különbségek vannak. Nem habozom kimondani, hogy szerintem nagyobbak a hátrányok az erkölcsi, mint az előnyök az anyagi téren. Még csak kezdetén vagyunk az átalakulásnak s máris érezzük a hatást. Tagadhatatlanul csappan a buzgalom s az egyházi élet körül való érdeklődés. Presbiteriumaink nagyrésze átkozottul kezd hasonlítani az igazgató-tanácsok működéséhez, egész működésével hovatovább pusztán anyagi kérdéseket szolgál; behivatalnokaink közmondásos igénytelensége megszűnt s ezáltal már maga a szoros kapocs, mely a hívőket az egyházhöz csatolta, meglazult. Ezt a processzust sokszorosan gyorsítja az az anyagi tény, hogy a behivatalnokok jövedelme mindjobban függetlenítve van a hívektől, egyes jó oldalai

dacára is rémes perspektívát nyújt a jövőre. E mellett a mi egyházunkban nincs meg az a szigorú fegyelem, mely más egyházaknál a kötelesség pontos teljesítését feltétlenül biztosítja, más oldalról pedig nincsenek meg azon vallásos funkciók és liturgikai tények sem, amelyek az egyház és a hívő közt a kapcsolatot permanenssé, napról-napra élő valósággá teszik. Így fokozatosan, lépésről-lépésre távol az úr, mely az egyházat a hívőktől akaratlanul is elválasztja.

Ilyen mélyreható válság szellője nyilvánul az áttérési és a reverzálisok statisztikájából, ahol a protestáns egyházak folytonosan vesztes felek; de még inkább a növekvő közönyből, mely főleg a kúratorok nehéz vállalkozásában, az önkéntes adományok esökkenésében és magában a gyűléseknek gyér látogatásában nyilvánul. Folytonosan erősebben nyilvánulnak az óhajok a javadalmazások emelése, oly szolgálatok díjazása iránt, melyeket korábban díjazás nélkül ellátni büszkesége volt apáinknak s melyre díjazás nélkül alig találunk ma vállalkozót. A mellett nem lehet tagadni azt sem, hogy az általunk elfogadott püspöki nevezet következményei öntudatlanul visznek az episkopális rendszer felé s hogy az episkopális rendszer mellett harcoló okok legfőbbike: a fegyelem hiánya önkénytelenül melegágya lesz a hierarchikus felfogásnak. Hiszen a pápaság kezdetén is a primus inter pares elméletének meleg fészke növesztette nagyra az Imrék, Gergelyek, Leók és Orbánok hatalmát. Hogy ez az irány minden lehet, a viszonyok által indikált-e vagy sem; lehet-e gyökeres állásváltoztatás nélkül segíteni rajta vagy nem: e felett, elismerem, lehet vitatkozni; de az holt világos, hogy Kálvin nézeteivel s így az orthodox kálvinizmussal nem egyeztethető össze egyáltalában.

Ez volt egyházunk helyzete a vihar kitörésekor s ez nagyban és egészben ma is.

Mint a mennydörgés szavára, vagy teljesen elnémul, vagy legalább is suttogóvá válik a legelőnkebb társalgás hangja is és senkiségi kísérli meg — még a leglármásabb hangúak közül sem — túlharsogni az elemek csatáját: ép úgy elnémult, vagy legalább is suttogóssá vált hazánkban is a szétomlasztó küzdelmek hangja e világesemények megdöbbentő hatása alatt. A pártok ocsmány tülekedése, sőt — Istennek hála! — nemzetiségeink bent esendes, künt lármás bomlasztó munkája egyaránt leült, vagy legalább is suttogóvá vált. Ugyanazon jelenséget látjuk az egyházi téren is. Nagyban és egészben elült a küzdelem, vagy legalább is

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZI TÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJELEGYÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

suttogóvá vált: a külső nyomás belénk fojtotta a vitatkozás és küzdelem hangjait; elővarázsolta és sok megható esetben kifejezésre is juttatta az egymás mellett működés gyönyörűsége és legtöbb esetben hasznos munkáját.

Mik hát legközvetlenebb teendőink a mai helyzettel szemben?

Én azt hiszem, hogy adva van a helyzet által: a belső építés nagy munkája.

Fájdalommal kell megállapítanunk, hogy nagyon sok itt a tenni való. A munkás általában véve kevés és még ezek közt is aránytalanul kevés a mi egyházunk által szolgáltatott kontingens.

Nemesak a jövő, de a jelen is utal arra, hogy ezen a téren vessük latba minden erőnket. Egyházi életünket nem lehet feledni, a pusztá megélhetésért folytatott küzdelemre pazarolni el minden erejét, minden tehetségét. Ez a propter vitam vivendi perdera causas legrosszabb esete volna, Isten országának terjesztése, a szentek egységének megvalósítása nem maradhatnak hátra és annál nagyobb súllyal követelik a legnagyobb igyekezetet, amennyivel kevesebb az anyagi erő tehetlenségre való hivatkozás jogosultsága. Hiszen vádló gyanánt léphetünk fel magunkkal szemben: növekedett-e egyházunk belső építő munkássága azon mértékben, fejlődtek-e kollégiumaink, közepiskoláink és elemi oktatásügyünk azon mértékben, mint ahogy javult anyagi helyzetünk; nem kell-e szegyenkezve bevallanunk, hogy szegény és jótékony intézményeink nem állják ki az összehasonlítást sem a régen múlt időkkel, sem más egyházakéval: hogy egyházi életünknek belső munkássága ma már legtöbb esetben figyelem tárgyát sem képezi; oktatásügyünk terhét sikerrel igyekeztünk áttolni az állam nyakára s folytonosan csak a legnagyobb küzdelemmel, igen gyakran egyáltalán nem képesek egyházi hatóságaink az oktatásügyi intézményeinket tőlünk végleg leszakítani, törekvő igyekezeteket meggátolni, vagy mérsekélni.

Deus nobis haec olia fecit. Van most egy hallgatólagos, de valóban megdöbbentő fenségű treuga Dei. A mi küzdelmeink közzé is beleszólt a nagy mennydörgés és mint a katedrális nagy harangjának bömbölése, kell, hogy áthasson ezen nagy zöreijén kötelességeink öntudata. A cselekvésre alkalmas miliőt megteremtette a nagy vihar: önkéntelenül visz mindenkit magával az egyházi revival hömpölygő folyamata. Abba kell belevetnie magát egyházunknak is; megtalálni a végleg el nem vesztett fonalakat; a szociális munka egész sorozatával odaferközni a hívek lelkehez, részt kérni örömeikből, részt venni fájdalmaikban, nemesak a szószéken, tanítással, de a ködös, szürke, mindennapi élet keretében is: gyámolítani, felemelni és előre segíteni.

Ezen sziklák újra összefűzésére megvan az idő, az alkalom. Annyi nyomort enyhíteni, annyi könnyet letörölni — hisszük Istenünket — nem lesz alkalom soha, mint most van. Kire várnak az elhagyott özve-

gyek, az apátlan árvák s a hazáért szenvedők rokkantjai, hogy az állam nyújtotta száraz falatok ne maradjanak sötétnek s az emberi együttérzés résztvevő melege sugározza be szenvedéseiket, ha egyházunk, ez az ősi, küzdelmekben megedzett, par excellence magyar egyház nem nyújtja ki karjait?

Jegyezzük meg, hogy alighanem utolsó ez az alkalom arra, hogy egyházunk megtartsa életerejét. A mi életerőnk híveinkben van, az összekötő kapocs a keresztyén szeretet. A többi pengő ére és zengő cimbalom. Ez a kapocs kezd tágulni s ha ölbe dugott kézzel nézzük a kötelességteljesítés soraiban a folyton gyarapodó hiányokat, az alulról felfelé összekötő szálak folytonos szaporább elszakadását, úgy megyünk át a most folyó átalakuláson, hogy sorsunk aggasztó fejlődési irányba kerül.

Viszont ha újra kiépítjük az összekötő kapocsokat s a keresztyén szeretet éltető melegével öntözzük azon legbeesesebb hajtásokat, melyet Kálvin rendszere fejlesztett ki nálunk, ha a nagy hagyományokhoz méltóan folytatjuk a jövő munkáját a jelen keretében, ha igyekeztünk élő orgánizmussá fejleszteni ki a mi kitünő szervezetünket s nem a holt fanatizmus ingoványába vinni be egyházi életünket: úgy e revival nálunk is teljes lesz s majd utódaink mély megnyugvással énekelhetik el a zsoltáríróval az Úrnak dicséretét, az örök gondviselés kifürkészhetetlen útait keresvén a mai rettenetes siralom völgyén át: Vesszöd és botod megvizsgált engem.

Res italica.

II.

A világháborúval az emberiséget érte a legnagyobb csapás. A fegyverben álló nemzetek és államok eredetileg ilyen harcok között alakultak és fejlődtek. A nemzeti állam létéhez hozzátartozik a féltékenység, a háború s ha szinte most nagyobb méretet öltött is a küzdelem, még sem lehet azt természetellenesnek és megmagyarázhatatlannak találni.

Sokkal nehezebb a helyzet az egész világot átölelő s az egész egyetemes emberiséget összefoglaló szövetségekre, alakulatokra nézve. Ezek pedig a továbbfejlődés lehetőségei s az egyetemes emberiség megalakulásának és megszervezésének az eszközei és lépcsőfokai.

A hágai béke kongresszus, a világbéke parlamentje egyszerűen nem is lépett akcióba. A *szabadkőművesekről* pedig kiderült, hogy államokként és fajokként magok is különböző tartományokra vannak szakadva és háború idején nem értik meg egymást. Némely államban meg nem is fejlődtek ki (vagy el vannak nyomva) és nincs is rendes képviselőik. Az eredmény az, hogy semmit se tudtak tenni a világbéke fentartására, ellenkezőleg

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsi-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon 7-85.

Olaszországban ők döntötték el a háború sorsát és a francia és az angol testvéreik is buzgón segítettek nekik ebben a pokoli műveletben. Ez a szervezet, ha ugyan a humanitás- és haladásnak akar szolgálni, még minde nélkül másféle gondos ápolásra szorul.

Gyengének bizonyult a *szociálista internacionálé* is. Ezt ugyan a háború kitörése előtt hirtelen összehívták Londonba, de a hadüzenet előbb megtörtént s a háború előbb kiütött, mielőtt a szociálisták valamiben megállapodtak volna.

A háború lokalizálására, a krisztusi háborúellenes álláspont megvalósítására mégis ők tettek a legtöbbet. Ha szinte az illető nemzethez csatlakoztak is, de mindenütt kifejezést adtak a szocializmus háborúellenes álláspontjának. Angliában, Olaszországban még többet is tettek. Nem tartozunk e párta, de el kell ismerni, hogy a Krisztus tanításának megfelelő egyetemes béke érdekében jóformán csak a munkások voltak keresztyének.

De még ők sem mozdultak meg jóformán a semleges államokban és különösen nem Amerikában, ahol pedig a munkások szövetsége nem utolsó tényező.

Az amerikai keresztyén és nem keresztyén denominációk, vallásfelekezetek csak a szemüket forgatták, és azt legalább forgatták, de a fegyver gyártásra tényleges befolyással nem voltak. Ez az amerikai szocialisták nélkül nem történhetett volna meg.

Mindezekből én nem azt a tanulságot vonom le, hogy a szabadkőműves és szociálista nemzetköziség illuzórius s az egész mozgalom maga is elvetendő; ellenkezőleg azt fájjalom, hogy a szabadkőművesek csak a gyermek-játéknál és az álmodozásnál tartanak s hogy a szociálisták nemzetközi szervezete még mindig felettebb gyenge. Nincsenek alkalmas emberei (gyenge diplomáciai testülete), nincs szervezete, mely a bekövetkező veszedelemről előre tájékoztassa őket. De konstatom azt is, hogy még szociálista hitők sem elég erős. Ha elég erős volna, nagyobb áldozatot hoztak volna érte.

Ha nem elég erős is, erősebb mint a mi Krisztusban való hitünk és erősebb, mint a nagy *róm. kath. egyháznak* az egész világra kiható szervezete.

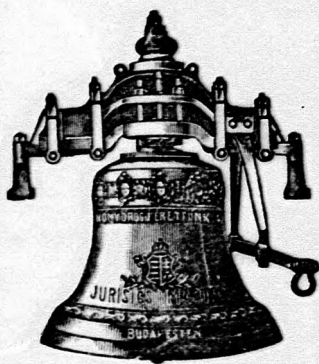
Ez a hatalmas apparatus csodálatosképen nem működött a háború megelőzése érdekében és csődöt mondott azután, midőn a háború kitört. Későbbben is csak bizonyos bátortalan kísérletek történtek az egyház tiszteletreméltó feje, XIV. Benedek pápa őszentsége részéről. Ezek a kísérletek: foglyok kicserélése, karácsonyi fegyverszünet adása, magok se nagyon sikerültek,

nem is a lényegbe vágó dolgok, de mégis mutatják, hogy a róm. kath. egyház feje legalább tudatával birt a világbéke iránti kötelezettségének s azt kész is volt, amennyire módjában állott azt teljesíteni is.

De nem sok állott módjában s az is, amit akart, nem volt a lényeg. A pápaság mai megkötött helyzetében, kénytelen a nemzetek után igazodni és semmiképen nem bír a kellő függetlenséggel. A római katolikus egyház még annyira-amenyire egyetemes intézmény volna, a pápaság azonban félig-meddig mindig olasz volt, abban a pillanatban pedig, amelyben az egységes Olaszország megszületett s a pápai állam megszűnt, egyenesen olasz nemzeti intézménnyé változott.

Olasz a bíbornok $\frac{3}{4}$ része, Olaszok ülnek a pápai bíróságokban mindenütt. Olasz a környezet, olasz a pápa és Olaszország garantálja az egész pápai szuverenitást. Hogyan garantálja? azt most lehet legjobban látni. Ha még ehhez hozzávesszük még azt is, hogy a szerzet-rendek generálisai is Rómában székelnek: elmondtam mindent, ami nyilvánvalóvá teheti az olasz veszedelmet ránk is, a más államokban élő katolikusokra és a többi államokra nézve is. A róm. katolicizmus fiktív egyetemessége és tényleges olasz volta a világra állandó veszedelem és elhordhatatlan teher. A római katolicizmusnak azért vagy mindenütt nemzetivé kell változnia, mint ahogy már erre is vannak nyomok, vagy teljesen függetlennek kell lennie és Olaszország hatalma alól menten az államok által garantált semleges, de független államot kell alkotnia. Vagy vissza kell állítani a pápai államot, vagy el kell törölni a pápaságot.

A mostani helyzet tűrhetetlen. A pápa a római csöveselék terrorja alatt kormányoz. Az udvaránál levő követek sértetlensége megszűnt. A világgal szabadon nem érintkezhetik. Ki vagyunk téve, hogy a világon mindenütt elszórt olasz szerzetesek, a mi zárdáinknak és kolostorainknak a Rómában székelő kormányzóktól függés miatt, a magyar kath. hívőkre és magyar hazánkra is káros befolyást érvényesíthetnek. Sok zárdába nálunk is belopják az olaszokat. Eleget olvastunk a magyar barátok és szerzetesek kétségbeesett védekezéséről. A kilépő sok derek szerzetest alig tudjuk mi szegény protestánsok elhelyezni. (A nagy kath. egyház adhatna valami alapítványt nekünk erre a célra s méltányolhatná a mi áldozatkészségünket, mellyel a róm. kath. egyház legmiveltebb, de meghasonlásba került értékes lelkeit mi tisztességesen eltartjuk.) Egyszó mint száz: nem

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztrel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgeti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek.

Alapítva 1868-ban.

Felülmul minden eddigi szerelést.

Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. +++ Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

áskálódni, harcolni: erősíteni kellene a nemzetközi szervezeteket, a béke kongresszust, a szabadkőművességet, különösen a szociálista internacionálét és még a pápaságot magát is, melyet államilag ismét függetlenné kell tenni. Róma környéke, a régi pápai állam kikerekítve és megnevelve legyen az övé, mint semleges terület. Legjobb volna őt ültetni az egyesült olasz nemzet királyi székére és úgy tenni Olaszországot semleges állammá. És ki kell építeni internacionális szervezetünket nekünk protestánsoknak is. A világ presbiteránusai, ref. kálvinisták keleti szekciója a múlt években nálunk is ülésezett, itten járt látogatóba. Sok angol volt köztük. Csak nem háztűznézni jártak talán? Mi is visszaadtuk a látogatást Aberdeenben. Csak nem behódolni mentünk? Az nem ellenérv, hogy ennek a szövetségnek nincs végrehajtó hatalma. Nálunk protestánsoknál elég a kapacitáció és az erkölcsi súly. Ilyen súly nélkül, gyakorlati szerepkör nélkül a mi internacionálénk se képzelhető. Szorosabb, határozottabb szervezetet kell neki adni és most különösen működésbe kell hozni gépezetét. Össze kell hívni valamely semleges államba, ezt követeli az olasz veszedelem, az olasz ügy.

dr. Ferenczy Gyula.

Pap Károly búcsúztatója Fiók Károly fölött.¹

Kedves Barátunk!

Mely oly nagy reményekkel nevelt egykoron s oly büszkén vallott magáénak annyi éven át, a debreceni öreg kollégium nevében búcsúzom Tőled — Fiók Károly! Amit rózsás ifjúkorodban, eszményekkel és törekvésekkel gazdagon annyiszor kiérdemeltél tőle: most utoljára hozza Néked a babért... fájdalom, hogy koszorúja már többé nem az élet, hanem a halál diadalának szól, s egy korán elfáradt pálya végén csak koporsódat ékesítheti... Óh pedig mennyi mindent reméltünk és vártunk még Tőled egykoron! S most, hogy örökre távozol körünkől, úgy tetszik, mintha szellemed kinevelésével együtt a mi Alma materünkől is magaddal vinnél valamit... Egy egész epocháját annak a végképp letűnt világnak, amelynek emberi és tanári munkakörében, jellemedben és készségedben oly szerény és mégis oly felekölt képviselője voltál; sőt egyben, atyai barátoddal Lugossyval együtt: első és utolsó dicsősége is. Igen, mert ti voltatok azok, akiknek izzó agyában az itt már századok óta virágzó természet- és történettudományi, költői és klasszika-filológiai törekvések mellett egy új tudományág művelése merül föl: az ó-ind és perzsa irodalmak remekjeinek az eredetieken nyugvó hű és avatott búvárlata. De a míg mestered itt mindvégig inkább linguista maradt, Te ő rajta túl az első lettél egész hazánkban, ki e tündérvilág tudományos eredményeit költőileg is értékesítetted. Érté-

¹E szép búcsúztatót, mely multkori számunkból technikai okok miatt maradt ki, most egészében közöljük.

kesítetted pedig a lelkesült gond és igazi hivatás lángbuzgalma mellett nyelvgéniuszod akkora erejével, aminővel Veled e téren nálunk kevesen mérközhetnek. . . . Ám e benső, szent hevületek zajtalan sikereivel méltóképp vetekszik Nalad az a hatás, melyet mint tanító, ritka készséged és egyéni példád révén csaknem három évtizeden át gyakoroltál. A tanítványok egész serege nőtt fel kezéd alatt, kikben a tudmányszeretetet és kötelességtudást jeilemed fényénél egyszerre igyekeztél kifejteni. És amily tiszta, magasztos volt előtted a cél, amelyért lankadatlanul dolgoztál: oly tiszta maradt mindig kezdedben a toll, ajkadon a szó! Igen, igen, ez a tisztos hűség és állhatatosság tesz a te emberi és tanári pályádat előttünk még becsesebbé. Dolgoztál, amíg dolgozhattál, mintha „mindig nappal lenne”. A munka edesítette örömeidet, a munka enyhítette fáradaimaidat és fájdalmaidat is. Talán azért is fáradtál el oly hamar, mert nem ismerted a fáradságot, pedig a te boldogság után sovárgó, szegény szívednek, óh mennyi mindennel maradt adósa a praktikus élet!

Mondhatnék-e hát itt koporsód körül méltóbbat magasztalásodra, minthogy neved és műveid mindenha egybefűződnék a debreceni kollégium legszelbber hagyományával, s hogy az a szeretet és nagyra-becsülés, mik egy életen át ide kísérték, új virágokat fognak hajtani sírod fölött. Értékeid, emléked örökre élnek közöttünk. Ez a mienk marad! Nem is ennek, hanem e már-már alámérülő keskeny, alázatos hajódnak mondjuk a búcsúszót: Isten Veled, Isten Veled!

Felelet az amerikai kérdésekre.

III.

3. Megtette-e az egyház a háború ellen való tiltakozást, illetőleg kötelességét?

Ez a kérdés feltételezi, hogy az egyháznak, már mint a protestáns egyháznak az álláspontja a háborúval szemben csak elítélő lehet.

Mi a 2-ik kérdésre adott válaszukban is distinguálni próbáltunk a Krisztus eszmei egyháza s a földi, jobbnaira nemzeti egyházak között s megállapítottuk, hogy a kettő nem fedi egymást. A tökéletes egyház csak a láthatatlan egyház lenne, de ez csak eszmény, amely felé a földi látható egyházak, ezek a tiszteletre méltó, de mégis csak emberi alkotmányok vitetnek. A földi látható egyház is tartalmazza az üdvösség, a fejlődés, a tökéletesedés, az isteni felé haladás eszközeit s bírja is annak feltételét mind az evangéliumban, mind azok alapján a Megváltóban megszemélyesülő és meg-személyesített isteni tökéletességi eszményben, de maga az egyház csak földi marad és tagjai nem vetkezhetik le emberi mivoltukat. Homo sum, humani nihil alienum. A társadalom, az államok, az emberiség fejlődésében, anyagi, szellemi, testi és erkölcsi műveltségében, a belátó értelem igazi harmónikus az érzelmes jobbulását

is magában foglaló érvényre emelkedésében van ennek az egyháznak a tökéletesedése. Ennek az egyetemes egyháznak a fejlődése szabja meg jobbnnyira az egyházakban befoglaltatott és már elért keresztyéni, illetve krisztusi eszmény mértékét és eredményét. Ez az eredmény egyes kiváló egyéneknek már magas fokot ért, sokkal kisebb, ha az államot nézzük és még kisebb, ha az egyetemes emberiséget tekintjük. Így történhetett csak meg az a szerencsétlenség, hogy a nemzetek világharcba keveredhettek egymással annak dacára, hogy minden államnak vannak nagy Isten-lelkétől lelkedzett emberei. Az a baj azonban, hogy ezek az egyházakban sem érvényesülnek eléggé, az államokban pedig egyenesen tehetetlenek.

Ez alapon tehát megállapíthatjuk, hogy az egyházak nem tettek eleget annak a kötelezettségüknek, amelyet a háború meggátlása tekintetében megtehettek, sőt a bennök és általuk hordott eszményt tekintve, tartoztak volna.

Nem tettek eleget, mert hatalmi tényezőkké, gazdasági rejtett állami szervezetté alakultak s ettől a fejlődésüket gátló külsőségtől nem tudtak megszabadulni. Nem tettek eleget kötelezettségüknek, mert nem az eszme megvalósítása, hanem lételők érvényesítése a fő cél, melyet tényleg szolgálnak. Nem tettek eleget sem belsőképen, sem külsőképen. Belsőképen nem, mert szoros egyházi köteléken belül sem érvényesítették a krisztusi eszményt, külsőképen sem, mert annyira felvannak olvadva az államban, hogy tulajdonképpen csak az államnak más oldalát és alakját képezik.

Arról pedig, hogy valami nemzetközi szervezetben tiltakoztak volna az egyházak, nem olvastunk eddig. A protestáns egyházaknak nem is volt erre nézve módjuk. Nincs ilyen nemzetközi szervezetük. A Presbyterian Alliance ilyen lehetne. Hivassák össze, akik nincsenek érdekelve a világháborúban. Ilyen lehetne az összes vallások kongresszusa is. De ez jobbnnyira keresztyénellenes és tisztára, amint mi legalább látjuk, a krisztusi eszményt nélkülöző álfelvilágosodás szolgálatában áll. Kívánatos volna, hogy mint az a szociálistáknak, a gyárosoknak, mezőgazdászoknak, nyelvészeknek, orvosoknak stb. meg van, nekünk is lenne valami nemzetközi elismert és elfogadott szervezetünk, sőt kívánatos lenne, hogy az összes keresztyéneket is egyesítené valami ilyen célú szövetség. Hiszen ezerszer beszélünk a protestáns és katolikus keresztyénség közös érdekeiről és tényleg vannak is közös elveink, közös érdekeink, de ez érdekek nem hatalmiak, hanem szellemiek, a krisztusi eszmény megvalósítására vonatkoznak. Mi azonban a katolikus egyház által folyton támadtatva, reverzálisokkal, tértésekkel, hatalmi eszközökkel nyomtatva, világi fondorlatokkal, lélekhalászatnak kitéve, bizalmatlanok vagyunk s amint a helyzet van, nem is tehetünk másképpen öngyilkosság nélkül.

Ha testvériesen össze jöhethetnénk, ha csak a lélek sugallatától vezetve, őszintén feltárhathánánk lelkeinket, ha módunk és alkalmunk volna hozzá, hogy ezekről a mély kérdésekről, minden önzést lehetőleg félretéve, eszméket cserélhetnénk, ha mi legalább keresztyének megértenénk egymást, minden másként lehetne.

A róm. katolikusoknak van csak az egész világra megállapított szervezetük, de náluk meg, eltekintve Assisi Szent Ferencről és hogy nevet mondják, olyan nagy lélektől, mint nálunk Prohászka, akit én evangéliomi protestánsnak is szeretnék, csak a hatalmi kérdések

dominálnak. Ki uralkodjék a világ, az államok felett? Ki legyen többségben s ki helyezze el a maga embereit mindenütt s ezek az elhelyezett megbizottak minél több lelkeket s anyagi érdeket maguk s felsőbbsegeiknek lekössenek, ez a fő, amint mi látjuk, odaáltal s miután ők szabják meg a mi viseletünk irányát is, akaratunk és az evangéliom ellenére, sokszor nálunk is.

Most, midőn a rettenetes háború miatti felelősséget érezzük, mindnyájunknak lelket kellene venni és jobb belátás nyomán helyesebb útra térni.

Bennünk meg van ez a megértés s mi már régen nem állunk azon az állásponton, hogy a nagy katolikus egyházat gyűlöljük. Ellenkezőleg, próbáljuk azt megérteni, a középkorra nézve még igazolni is (Lásd Pokoly: A Katholicum), bár ez a feladat nem minket illet.

Tudjuk azt is, hogy Nagy Konstantin nem hagyott örökséget Rómának. De azt is megértjük, hogy ez az örökség mégis Rómához került. Sőt most, midőn a hitszegő királyság újra fellobbantotta a háború máglyáját s az egész Itáliát ennek üszkénél készül felperzselni, még sajnáljuk is, hogy akár VI. Sándorral, akár IX. Piussal az olasz egység nem a pápa útján ment valósuláshoz s az olasz állam nem a pápa fensősége alatt alakult meg. Ez lett volna az egyetlen eshetőség, hogy a római pápa kifejlett uralmát a világnak nemzeti államokba tömörült katolikus hívői készséggel elfogadhassák. Még a többi keresztyénekre is előny származhatott volna ebből a lehetőségből, mely íme az olasz királyság hitszegése folytán újra lehetőséggé változott.

Összegezzünk: A keresztyén egyházak az általok is vallott eszmény szerint tartoztak volna eljárni legalább azzal, hogy amit hirdetnek, komolyan vegyék; amit magasztalnak, a krisztusi eszményt, megvalósítani is törekedjenek. Ezt, ha protestánsok, most csak mint egyének tehetik, mert protestáns egyházak a láthatatlan eszményi egyházat vallják; a róm. kath. egyház feje magának tulajdonítja a Krisztus helynökségét. Van is nemzetközi, ha bár az elvilágiasodás miatt meglehetősen megbénult szervezete. Tőle többet követelünk e miatt s hogy többet is adhasson, készek vagyunk akár Itália élére is állítani. Nem kath. célokért. Az egyetemes emberiség, a krisztusi tanok érdekében. E végből nekünk protestánsoknak is meg kell szervezni az egyetemes, a közös képviselőket és pedig első sorban a testvér-felekezetiakkal. Most látjuk, mily áldás az egyetértés, mily vészes a viszálykodás. Most értjük meg igazán ezeket a szavakat, Jeruzsálem, Jeruzsálem, hányszor egybe akarunk gyűjteni a ti fiaitokat, de ti nem akartátok. Most kell nekünk protestánsoknak is megcsinálni a lehetséges, a sokat beszélt uniót, a közös eszmény és elvek alapján; testvéries és jóakarató elbánást egymással szemben, nem a szabad vizsgálódás türelmetlen elnyomásával, hanem a szabad vizsgálódás eredményeinek türelmes megszívlelésével s a személyi, a világi, hatalmi érdek öntudatos háttérbe szorításával. Így menjünk feljebb-feljebb, csak a célra nézve, hogy a Krisztus tanítását, a tökéletes élet eszményét megvalósíthassuk.

Ha ezt tesszük, nem kell kérdezni az amerikai Kainoktól, hogy hová lett a ti testvéreitek, Ábel? s nem kell visszhangtalan kérdéseket intézni affelől, hogy megtettük-e, amivel tartozánk Krisztusnak? Nem tettük meg. Culpa nostra, nostra maxima culpa!

Egy örvendetes nap a „végek“-en.

Tiszántúli egyházkerületünk legészakkeletibb szélén, a ruthén világ tengerébe ékelt, valóban maroknyi magyarságnak kicsiny kálvinista egyházában, a Bereg vármegye felvidéki, munkácsi, tiszaháti, közsig. járásából 42 községet magában foglaló ref. misszió körnek központi helyén, az erdőkoszorúta hegyektől félkörben védett, kies fekvésű Bilke nagyközségben lélekemelő esemény ment végbe május szép havának 9-ik napján. A rendes lelkipásztori gondviselesben immár 8-ik hónap óta szükölködő misszió nyáj e napon fogadta szerető kebelére a püspöki kinevezés által odaállított új apostolt: Szabó Zoltán atyánkfíát, volt nagyikindai s. lelkészt. Midőn erről, a misszió életében felettebb fontos eseményről, amely a rendkívüli körülmények miatt talán szűkebb körben s az ilyen esetekben résztvenni szokott közönség nagy számánál, könnyen érthető okokból — kisebb számú résztvevők mellett, de kiválóan lelkes hangulatban — erős a reményünk —, hogy sokáig maradandó hatással folyt le, — megemlékezünk: talán nem lesz érdektelen, ha az itteni helyzetet néhány sorban megismertetjük.

Bilke — hogy úgy mondjuk — csak az újabb időkben bir ránk nézve különös fontossággal, mióta az óriási területen szétszórva élő hiveinknek egyedüli összehozója, a protestáns öntudatnak széles vidéken magában álló élesztője. Régebben virágzó anyaegyházaink voltak Ilosván, Komlóson, amelyek azonban az őket jóformán saját erejükből fentartó néhány úri család pusztulásával, elköltözésével — mint ilyenek megszűntek —, régi jó magyar neveiket még ma is viselő egykori hiveik ivadéka (Pap, Szabó, Gorzó stb.) a ruthének közé olvadtak. Ma az egész misszió területén 160—170 hívőt számlálhatunk, kik közül 75—80 Bilkén. 40—45 Ilosván, a többi pedig kettesével—hármassal szétszórta lakik, leginkább Iloncán, Hátmegen, Füzesmezőn. A misszió központján, Bilkén, igen esinos kis templom, jó paplakás és szép belsőség van. Bilke maga mintegy 6000 lakost számláló nagyközség, olyan, vagy tán még nagyobb területen fekszik, mint Budapest. Főutcája most már teljesen kiépült, (25—30 évvel ezelőtt még olyan volt, mint egy fésű, melynek csak minden 10-ik foga van meg. Külterületein talán még most is megcsik, hogy az ember egy hét múlva tudja meg, hogy

a szomszédja leégett, t. i. olyan messze, sokszor egész nagy hegyektől elválasztva vannak a házak egymástól.

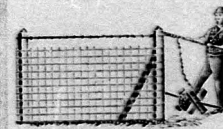
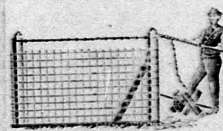
Mint a másik beregmezei misszió (munkácsi), úgy a bilkeinek területét is a most folyó rettenetes világháború igen közelről érintette. Ha hozzátartozó községek nem estek is áldozatul — mint a munkácsinál —, de a hadműveletek meglehetősen közelségben folytak. Toronya, Ökörmező, Verecke, sőt Uzsok is légvonalban alig 30—35 km.-nyire fekszenek. Mind a mellett a közönség józan megfontolással s teljes nyugalommal várta a következőket. A református egyháztagok közül pl. tudomásom szerint senki sem menekült, sőt a többiek közül is elenyészően csekély volt azoknak száma, kik az első rémület hatása alatt megmozdultak. A misszió elaggott lelkésze (Kölcsey bátyánk) — nem mert félt, hanem mert beteg volt — szeptember végén Beregszászba, fiához költözött, kérvén nyugdíjaztatását, ami január 1-ével be is következett. Néhány hétig — okt. és nov. havában — a kiküldött segédlelkész vezette a hivatalt, mikor ő is, mint betegápoló lelkész a haza szolgálatára állván, e sorok írója szolgált be dec. 1-től április végéig, de elfoglaltatása és a nagy távolság miatt bizony csak a mulhatatlanul szükséges megjelenésekre szorítkozott, hogy a szakadatlan ágyúzás félelmetes zenéjét, habár tompán, de még a templomban is halló hívek előtt az Istennek vigasztaló evangéliumát megzendítse s az úri szent vacsorát közöttük kiosza! Minden érdekeltnek nagy öröme szolgált tehát az április végén esperesünktől kapott híradás, hogy főtiszt, püspökünk az új misszionáriust immár kinevezte.

Teljes meglepéssel állapította meg a fentírt napon lefolyt beiktatásnak minden résztvevője — a rövid ismeretség s a csupán ott szerzett impressziók nyomán is —, hogy „a kinevezés talált“. Szin'e kedvünk volna a „kinevezés“ és a „választás“ felett némely „distinctió“-kat papírra vetni, de mivel nem az egyházi jog területén való kalandozás, hanem csak krónikairás a feladatunk, hadd álljon már itt röviden ama néhány óra lefolyása, mely szép reményekkel biztató forduló pontot jelent kicsiny misszióink életében.

A Borsza kies völgyét átszelő, egy-egy nagyobb domb kikerülése végett óriási ívekben kanyargó, keskeny-vágányú Borsavölgyi Gazd. vasút a tavaszi természetnek teljes szépséggel kibontakozó pompájában, balzsamos levegőjében ért velünk reggeli 8 órakor a bilkei állo-

Tóth Gyula vaskereskedése DEBRECEN, Piacz-utca 20. sz. Városház sarkán.

Allandóan készleten vannak: Különféle sodronyfonatok, kerítés-drótok, metsző- és hernyózó-ollók, galyazó kerti fűrészek, sövénynyíró-ollók és eredeti
† † † † amerikai fűnyíró-gépek. † † † †

másra. A beiktatásnak hivatalos résztvevői gyanánt szerepeltek, mint esperesi meghívottak *Bereczky* József beregújfalui lelkész, e. m. tb. bíró, *Buzinkay* Sándor ilosvai tb. főszolgabíró, a missziói egyház lelkes főgondnoka és a hivatal átadás eszközzésére kiküldött *Basy* Gyula nagyberegí lelkész, ki 5 hónapon át a felügyeletet teljesítette. Ott volt az új lelkésznek régi barátja: *Benkő* Viktor tekeházi lelkész, kezdettől fogva résztvevett az ünnepségen *Románcz* Aladár tb. kanonok, a bilkei nagy gör. kath. egyháznak izig-vérig magyar lelkésze. Megjelentek a presbiteriumok bilkei és ilosvai tagjai teljes számmal (5-en) s a központtól és a körzetből mintegy 80 egyháztág s más vallásúak is számosan.

Reggel 9 órakor megkondultak a harangok s ezeknek zúgása közben az egybegyűlt közönség a templomba bevonulván, a vasárnap reggeli 2-ik fennálló s a 235. dicséret 1. és 2. verseinek eléneklése után *Bereczky* e. m. tb. bíró, ki három évtizeddel ezelőtt maga is itt kezdte rendes lelkézi szolgálatát s kinek nevéhez fűződik a lelkészlak építés, ingatlan rendezések stb. ügye, buzgó fohással bevezetett beszédét intézett a gyülekezethez s az új lelkészhez, majd átadván utóbbinak a ker. hitünk kútfejeül szolgáló szentírást, felhívta őt székfoglaló beszédének megtartására. Az új lelkész Ap. Csel. 204. alapján predikált s a templom méreteihez és akusztikájához igen találóan alkalmazott, kifogástalanul érvényesülő előadásban nagy készséggel fejtegette a lelkésznek, mint Isten tolmácsának, a lelkek örálójának s a gyülekezet pásztorának — magasztos feladatát s oly bensőségteljes fogadalommal ajánlotta fel testét, lelkét, minden tehetségét a reá váró feladatok teljesítésére, melyből élénken kiérzett, hogy nem pusztá szó csupán, hanem átértett és sokat ígérő valóság! Szavai mindenkit megráztak afelel, hogy komolyan vesszi hivatalát s a tágas munkamezőn lépten-nyomon finalkozó vallásos- és hazafias teendők ellátásában sikeresen fogja érvényesíteni Istentől adta s a hazai és külföldi (Edinburgh) főiskolában kiművelt szép tehetségeit! A beszédet követő áhitatos imádság után a templomi szertartás a 235. dics. 5. és a 179. dics. 10. verseinek eléneklésevel zárult. — Templomból kijövet esperesi gyűlés tartatott, melyben a szokásos üdvözlések után felügyelő lelkész a hivatal kezelése és gondozása alá tartozó tárgyakat új lelkésznek átadta.

A lelkek ekképen megelégtetvén, a testi felüdülés sem marad el. A helybeli nagyvendéglő külön helyiségében, hatalmas köszöntőkkel fűszerezett, jó „hadi” ebéd volt, melynek egyik kiemelő „fogás”-a gyanánt mondjuk el, hogy *Románcz* Aladár tb. kanonok, az összetartást s hazafias szeilemben való együtt működést hangsúlyozó felszólalása végén a kedves alkalom emlékére a II-ik hadi kölesönre teendő jegyzéseket 1000. koronával megindította, amelynek alapján a jegyzések még aznap 5000 koronára emelkedtek, jó friss pénzek adatván át *Subert* Sándor szöv. pénztárnok, egyúttal ref. gondnok kezeihez.

Estefelé azzal az őszinte kívánsággal váltunk meg a kedves bilkeiektől és az új paptól, vajha a jóságos isteni kegyelem zaklatott hazánknak mielőbbi békességet adna, amelynek jegyében új élet, növekedés és virágzás áldásai áradhatnának anyaszentegyházunk kicsiny „végvár”-ára!

(B. Gy.)

A konvent ülése.

I.

A református egyetemes konvent május 27—29. napjain tartotta ezidei ülését. A gyűlést *dr. Kenessey* Béla erdélyi püspök bensőségteljes, megható inával, *gr. Degenfeld* József elnök pedig beszéddel nyitotta meg. *Gr. Degenfeld* József beszédében rámutatott az egyházat is sújtó háború okaira s bizalmának adva kifejezést a végleges győzelem iránt, indítványozza, hogy a konvent küldjön hódoló táviratot öfelségének, biztosítva őt a reformátu-ok törhetetlen ragaszkodásáról és hűségéről. A távirat elmenvén, *gr. Degenfeld* bejelentette a konvent veszteségeit, akik közül *Horthy* Szabolcs hősi halált halt a hadszíntéren. Amily nagy a veszteség, époly föiemelő, hogy az egyház által alkalmazott tanítóknak és tanároknak egész seregére megy a számuk, akik életüknek kockára tételével vesznek részt a gigászi küzdelemben, mely hivatva van szolgálni a magyar nemzet békés jövődjét. A köztetszésre talált megnyitó után a konvent megalakult.

A megalakult konvent első ténye volt az üresedésben levő bizottsági helyeknek titkos szavazattal történő betöltése. A legnagyobb ürt *Szell* Kálmán, volt nagyszalontai esperes hagyta maga után, nyugalmába vonulása, illetve bizottsági tagsági tisztjeiről való lemondása által. Az egyházi törvényekben nincs intézkedés az iránt, hogy a lelkésznek nyugalmába vonulása maga után vonja-e tisztségeinek megüresedését s a múlt évben vita indult meg a kérdés eldöntése felett. A konventi iroda egyik tisztviselője is beleszólt a vitába, kiemelve éppen *Szell* Kálmánt, hogy az ő lemondása érzékeny vesztesége lenne az egyetemes egyháznak. A vitát aztán most berekesztette *Szell* Kálmán azzal, hogy nyugalmába lépését végig vezette a logikai lánc utolsó szemeig. Helyébe aztán a rendes bíróság rendes tagjává *Dóczy* Imrét, a rendkívüli bíróság tagjává *Sulyok* Istvánt, a közös protestáns bizottság tagjává *György* Endrét, a nyugdíjintézet végrehajtó bizottság tagjává *Sulyok* Istvánt, ugyanennek a bizottságnak elnök-helyettesévé *Czike* Lajost, a diakonisszaügyi bizottságba *Kiss* Ferencet, a liturgiaiba *Sass* Bélát, a kongruaügyi pedig *Futó* Zoltánt választották meg. Ebből is látszik, hogy a zajtalan, csendes munkának mily kiváló képviselője volt *Szell* Kálmán. *Szabó* Györgyben új ügyészt kapott a konvent, aki az esküt le is tette. A választások megtörténte után *Sass* Béla adta elő a konvent tényeit a hadbavonultak lelki gondozása tárgyában. E szerint a konventi elnökség igyekezett a tábori lelkészek aránytalanságának kiegyenlítésére s a hadbavonultaknak vallásos iratokkal való ellátására. A bevonult 250 róm. és gör. kath. tábori lelkésznek a mi részünkről 60 felel meg a közös hadseregben. A konventi elnökség törekvése oda irányult, hogy az aránynak megfelelő számú tábori lelkész neveztessek ki. A hadügyminisztériummal való közvetlen érintkezésre kérte fel *Szilassy* Aladár v. b. t. t., aki eleget is tett a megbízásnak, mert az ő fáradozásai folytán tényleg be is hívtak a közösökhöz 40, a honvédekhez pedig 18 tábori lelkészt, úgy, hogy most összesen 58 lelkészünk van kinevezve. Ami a sebesültek lelki gondozása körüli teendőket illeti, az röviden ezekben foglalható össze: *Darányi* Ignác egyházkerületi

főgondnok indítványára az elnökség megbizta *Sebestyén* Jenő budapesti hitoktató lelkészt az ausztriai kórházakban fekvő sebesültek látogatásával. *Sebestyén* úttörő több jelentést tett. A jelentések értelmében aztán a konvent intézkedett a többi kórházakhoz elegendő számú tábori lelkészek kineveztetéséről. *Szilassy* Aladárné úrnő *Sebestyén* missziójához úrvacsorai edényeknek, *Darányi* Ignác pedig 1000 darab bibliának az adományozásával járult hozzá. Az idehaza fekvő sebesülteknek vallásos iratokkal való ellátása végett adakozásra szólította fel az egyházkerületet. *Hornyánszky* Viktor 2000 prot. árvaházi naptárral, 1000 drb. Énekeskönyvvel, 10.000 példány Téli ujsággal járult hozzá a nemes célhoz. Igen számottevő akciót kezdeményezett ezen a téren a budapesti egyházközség és a dunamelléki egyházkerület, amelyhez csakhamar csatlakozott a tiszántúli és erdélyi egyházkerület is. Az előadó javasolja, hogy a konvent a megnevezett tényezőknek mondjon köszönetet s a további lépések megtétele végett megbizza *dr. Baltazár* Dezső tiszántúli püspököt és *Barabás* Samu kolozsvári esperest a tábori lelkészetnek a hadszíntéren való tanulmányozásával. A kérdéshez *Németh* István püspök szólott hozzá, elmondván, hogy dacára, hogy az előadó nem említette a dunántúli egyházkerületet, ott is megtörtént minden a háborúval kapcsolatos intézkedésekre. Így mindjárt a háború kitörése után megbizta a pozsonyi lelkészt, hogy keresse fel a bécsi sebesülteket; vallásos iratokkal látták el őket s a Dunántúl általában véve egész Ausztriát a maga missziói területül tekintette a háború első percétől fogva. Hogy a Dunántúl működése nem állott szoros összhangban a konventével, ennek az az oka, hogy nem kapott ez irányban semminemű megkeresést. Majd *Darányi* Ignác szólalt fel s az elnökség figyelmét a Németországban fekvő sebesültekre hívta fel. A határozat elismerésként is kiemelt. Itt említem meg, hogy a konvent úgy az első, mint a második hadikölcsönre 400—400.000 koronát jegyezt.

Két nagyfontosságú tárgy volt még az első nap tárgyszerczatán, a közalap és a lelkészi özvegy-árva gyámintézet végrehajtó bizottságának jelentése. A jelentés azzal a példátlan megiepetéssel kezdődött, hogy minden egyházmegye beterjesztette számadását a múlt évről. Először történt ez a magyar református egyetemes egyházban. Az öt egyházkerület járuléka az országos közalaphoz 225.000 korona. Az egyházkerületek közül a legjobb fizető az erdélyi, a legrosszabb a tiszántúli egyházkerület. Az 1915-iki költségvetés végösszege 477,731 koronában van előirányozva. A bizottság javaslatár, utasította a konvent az alsóbaranya—bács—szlavónia^{1a} kecskeméti, békésbányai, komáromi, veszprémi, alsó-zempléni, békésbányai, beregi, érmelléki, felsőszabolcsi, középszabolcsi, máramaros-ugocsi, marosi és udvarhelyi espereseket, hogy a hátrálékok behajtásá iránt intézkedjenek: kimondotta továbbá, hogy az adós egyházközségek az 1%-os törlesztési részleteket kötelesek minden év június 1-ig az egyházkerületi pénztárba befizetni; az egyházkerületek pedig kötelesek a pénzt jun. 30-ig a Magyar Földhitelintézetnek beküldeni; a Hegyi Mihályné alap kamatait Dombóvárnak és Tiszakálmánfalvának ítélte meg, nem járult hozzá a munkácsi egyházközségnek ama cselekedetéhez, hogy az adósságtörlesztésre kapott összeget főgondnokának adta kölcsön, végül pedig utasította a bizottságot, hogy az egyszersmindenkori, segélyeket ez évben ne csak éleli csapások esetén hanem hadi károk esetén is folyósítsa.

Az országos lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva-gyámintézetnek 1915 január 1-én 1988 kötelezett, 124 gyámintézeti és 60 jogosított tagja volt. Az elmúlt év folyamán nyugállományba lépett 44 tag. Az összes nyugállományban levők száma ez időszertint 67. A 67 lelkész együttesen 164.368 K 66 fillért élvez. A rendes tagokra belépési, tagsági díjakban s fenntartói járulékok címén kivetett összeg 789,817 K 45 fillért tett ki a múlt évben, ebből azonban csak 658,889 K 34 fillért kapott meg az intézet, úgy hogy a tagok hátrálékban vannak 130,928 K 11 fillérrel. Ami a fizetéseket illeti, feltűnő jelenség, hogy a legjobb arányszámot a tiszáninneni s utána az erdélyi egyházkerület éri el, melyeknek egyházközségei és papsága leginkább küzd a megélhetés nehézségeivel s hogy a legrosszabb eredményt éppen az az egyházkerület — a tiszántúli — mutatja fel, hol az érintett megélhetési gondok köztudomás szerint a legkisebbek. Az erdélyit talán meg lehet magyarázni azzal, hogy ez az egyházkerület veszi igénybe legerősebb mértékben a nyugdíjintézetet, a tiszáninneni egyházkerületet azonban, ahova a nyugdíjintézet még egyetlen egy fillért sem fizetett ki nyugdíj címén, mással, mint a kötelességteljesítés példaadásával aligha. A költségvetés mérlegét *dr. Baksa* Lajos előadó másfél millió korona összegben terjesztette elő. A kérdéshez *dr. Baltazár* Dezső püspök szólott hozzá, azt kérve, hogy a költségvetés egyik tételének: 800,000 kor. tökécsítésnek a terhére emelje fel a konvent az özvegyek és árvák segélyeit. Dókus Ernő, Boér Elek, György Endre felszólalásai után ki is mondotta a konvent, hogy az özvegyek és árváknak adott 400,000 kor. segélyt a folyó évre 20%-kal, vagyis 80,000 koronával felemeli, a következő évekre pedig a végrehajtó bizottságtól kér javaslatot.

Varga Antal.

A garbolei zugba.

„Azt hittem a kozákjárás után,

E nagy világban nem lesz több csodám“ (Arany), pedig, pedig dehogynem. *Mandus miraculis que expediatur.* Az én garbolei kollégámnak kalamárisába tavasz jöttén akar befagyni az a Szatmáron vett emlékezetes tinta. Mert, hogy van tintája, azt nem tagadhatja. De ha nem volna, megírtam a tintakészítés recipéjét. Kitelik a háztól.

De vajon befagyott-e az a kalamáris? Hiszen mitől? A közöny jégáldog Nemeréje még nem érte. Hogy van mit írnia és azt meg tudja írni, láttuk s élvezettel olvastuk.

Vagy talán az irigykedés szikkasztó szele szárított ki? Hát hol van az a nemes nedű (magyarul humornak is titulálják), amely öntsön bele új meg új adagot? Azt mondta, megtanulta, hogy csak polyyva az élet szerűjé. No jó, megengedem, de olyan, melyből az élet szenvedésekkel súlyosított cséphadarója nem tudta még kiverni a szemet s ha a szél szárnyára kapta, irigykedve néz rá az összetiport gör. Azokra az u. n. „összelopkodott inádságok“ stb.-nek a bírálóira meg, higgye meg kedves kollégám, elmondhatom, hogy amikor azokat az inádságokat olvasták s kimondták rá: lopott, ugyanakkor önkénytelen megzendült vagy megcsikordult ajkukon Petőfi örökszép dala: „Be szeretném, hogyha lopni tudnék!“

Vannak, akik megrótták a sok verses idézetet az imádságaiban. Hát én erre azt kérdeztem: Mit gondolsz, kiknek írta Garbolci azokat az imádságokat: az euchetika tanárának, vagy az egyszerű falusi magyar embernek? Úgy-é, hogy a nép számára? Annak a kalvinista magyar léleknek a számára, aki, míg az állam a népnevelésben ki nem esik a direktívákat a kezünkből, velem együtt a zsoltárverseken tanult olvasni. Annak a nótás szívű, zsoltáros lelkű, tréfajában, szomorúságában versre-forduló beszédű magyar népnek számára, aki még prózai közmondásaiban sem igen szereti nélkülözni a rytmust. Hatoljunk be csak népünk psychejébe mélyebben s meglátjuk, hogy sokkal jobban harmóniál a Szentkirályi verses imádsága a nép (katechen a felső tiszai s szamosmenti) lelkiszükségével, mint egynémely új-keresztyén szabadon nekieresztett rimánkodó nyöszörgései, vagy az euchetika merev drótjain rángatózó „minta imák”. Hiába! Nem bírunk a Szikszay-Révész imádságos lelkével. De ha meg tudunk abban a sokszor kergesedni kezdő szívben egy olyan hűt ütni, amely a mi imádságunk számára rezonál s köry csordul az orcára: ott leszünk, hol a menny lakói az Úr királyi székének előtte letelepednek. És ha valaki, az ebben a tekintetben virtuózoknak, — jeles költőinknek — a technikáját alkalmazza, vagyis Garbolci szavai „az aranyat adja a maga jépejével”, nem a mai aranymentes világban: tisztakezűség. Tehát mondja meg kedves kollégám azoknak a tolvajt kiabáló kollégáknak: Fiúk, ezen a téren ez legyen a jelszó: „Így lopni és így lopni hagyni”. Azonban ehhez nemcsak olvasni, de olvasni tudni is kell.

Mert: „Non minor est virtus quaerere, quam parta tueri”!

Ilyenformán évődtem itt a Bükkalján egy idevetődött kollégával. Azonban nem írok már többet, mert hát „quod multum stultum” mondaná rá kedves kollégám.

De egyet mégis megírok, mert ez nagyon az epémre esett. Kedves kollégám engem holmi angol nyelvtudással s idézetekkel gyanúsított. Hát ez már olyan, hogy is mondják „point d'honneur”, amit nem hagyhatok szó nélkül.

Igaz, beiratkoztam én annak idején boldogult történelmi emlékezetű Balogh Ferenc nagytiszteletű úrhoz az angol nyelvre, de korrepetitorságom órái nem engedtek meg a délutáni előadásra járást. Félév végén azonban csak elő kellett állanom kolloquiumra. A „New Testament”-ből olvastunk. Én a szorgalmas tanítványok sűgása folytán csak mentem egy darabig az olvasással. De egyszer előjött e szent szó: „Jézus”. Na, gondoltam, ezt már az angol sem forgatja ki s mielőtt süghatták volna, kivágtam: „Jézus”. „Dzsiszösz, dzsiszösz”, kiálta nemes haraggal áldott emlékezetű tudósunk. Elég lesz! További angol tudományára nem vagyok kíváncsi. Ezért ásit indexemben az angol nyelv rovata utáni tanári láttamozás és klasszifikáció üresen. Különben még tudok két angol szót, mivel zárom is soraimat (de ezt Csiky nagytiszteletű úrtól tanultam): „Good by”.

Bükkalji.

KÜLÖNFÉLÉK.

Népeimhez!

Olaszország királya háborút üzent!

Az olasz királyság olyan hitszegést követett el két szövetségessel szemben, aminőre nincsen példa a történelemben.

Több mint harminc évig tartó szövetséges viszony után, amelyben növelhette területét és nem sejtett virágzásra emelkedett, cserben hagyott. Olaszország a vesztéi percében kibontott lobogóval ment át az ellenség táborába.

Mi nem fenyegettük Olaszországot.

Nem ejtettünk csorbát tekintélyén.

Nem ériatettük becsületét és érdekeit.

Híven teljesítettük mindig szerződési kötelezettségeinket és védelmünkben részesítettük, amidőn hadra kelt.

Még többet tettünk.

Amidőn Olaszország sóvár pillantásait a mi határaink felé vetette, a szerződéses viszony és a béke fenntartása céljából nagy és tárgyias áldozatokra mértünk el magunkat, olyan áldozatokra, amelyek mélyen érintették atyai szívünket.

Olaszország azt hitte, hogy kizsákmányolhatja a pillanatot.

Kapzsisége nem volt kielégíthető.

Be kell tehát a végzetnek teljesednie.

Tíz havi óriási küzdelemben és fenkölt szövetségesem hadaival való hűséges fegyverbarátságban, győzelmesen állották meg seregeim helyüket az északi hatalmas ellenséggel szemben.

A délről alattomban támadó új ellenség nem új ellenfelünk.

Novara, Mortara, Kustoza és Lissa nagy emlékezete, ifjúkoromnak megannyi büszkesége, valamint Radetzkynek, Albrecht főhercegnek és Tegethoffnak szárazföldi és tengeri haderőmben élő szelleme arról biztosít, hogy a Monarchia határait dél felé is sikerrel fogjuk megvédeni.

Üdvözlöm harcban kipróbált, diadaltól övezett csapataimat.

Bizom bennök és vezereikben és bizom népeimben, akik példátlan áldozatkészségükben fogadják atyai köszönetemet.

A Mindenható áldja meg zászlónkat és vegye oltalmába igazságos ügyünket.

Kelt Bécsben, 1915 évi május hó 23-án.

Ferencz József s. k.

Gróf Tisza István s. k.

— **Előfizetőink és hirdetőink figyelmét felhívjuk,** hogy minden, a kiadóhivatalt érintő levelezések, reklamációk, hirdetés-feladás stb. kifejezetten Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda címre küldendő.

— **A konvent.** Évi rendes ügykezelő gyűlése volt a konventnek. Sok tárgy, de legtöbb sablonszerű. Azért ez a konventi ülés mégis szenzációszámment. Azzá tette gróf Tisza István nyilatkozata az úrvacsorai hitvalló formuláról, mellyel minden kalvinistát egybe akar foglalni. És azzá tette dr. Baltazár Dezsőnek, a mi püspökünknek indítványa, mely szerint az özvegy és árvai illeték 20%-ra felemeltetett. Lapunkban ismételtén zörgetelőztünk ez ügyben, legközelebb is nagy cikket írtunk róla. De nem ez, hanem a szeretet szelleme és lelke hozta meg a kívánt eredményt, melyet örvendő adunk tudtul és melyért köszöntjük a főtisztelelt és méltóságos egyetemes konvent tagjait.

— **A tiszántúli református egyházkerület** április 21—23. napjain tartott gyűlésének *jegyzőkönyve* a héten megjelent. A nyomdai személyzetet is megkritikázta a napi állapot s így az újabb megjelent időnél később jelent meg a jegyzőkönyv, de a nagy terjedelemből tekintettel (nagy 8° XIV+630 l.) így is gyorsnak kell jeleznünk a megjelentetést. Akik nem kapnák meg a jegyzőkönyvet, kérjék a püspöki hivataltól.

— **A kiáltványokról.** A kiáltványoknak nagy ideje van a világháború kezdete óta. Elsőben jöttek a szokásos bejelentések. Komoly hangú, rosszul stilizált államjogi iratok a mi jó öreg királyunk aláírásával. Azután hirt vettünk a Nikolajevics nagyherceg proklamációiról, amiket cseh, román, tót és magyar nyelven a mi polgárainkhoz intézett. Ezek már regényesebb és szívesebb, jól megírt irások valának, kivéven az oroszok máramarosszigeti magyar proklamációját, mely a mi kedves barátunknak, dr. rugonfalvi Kiss Istvánnak a tanúsága szerint infámis és nyakatekert magyarsággal volt megszerkesztve. (Nem akadt született magyar ember vagy oroszul is tudó magyar honpolgár, áruló, aki azt jól lefordította volna.) Voltak még más ilyen szenzációs iratok. De egy sem volt olyan, mint a mi királyunknak az olasz hadüzenet és hűtelenség alkalmából a nemzethez intézett királyi levele és üzenete. Költői lendülettel megírott mesteri darab ez, melyen a megbántott uralkodó minden keserű sége átalérzik, királyi méltóság árad el rajta, fájdalom, nemes harag, diadalmas fellángolás és bosszú érzetét váltja ki szíveinkből. Arany János Kobzossával dörögjük olvasása után: Rómába magyarok, bosszúra, bosszúra!

— **Hajduszoboszló.** Nagyribéi és szoboszlói Tóth Dániel után, de gyakorlatból is tudjuk, hogy Szoboszlón jó kenyeret sütnék. A vers szerint: „Jó puha, jó foszló kenyeret tud sütni Szoboszló“. De tud Szoboszló népe mást is: adakozni a nemzeti ügy oltárára. Most, hogy a vidékiek meglátogatása alkalmával Szoboszlót is felkeresték a Márk Endre polgármester s a Than Gyula szerkesztő vezetése alatti debreceni Vereskeresztesek: 51 szekér elémiszert, 200 párnát, 4—5000 koronát, búzát, gabonát, tengerit, kalácsot, szalonnát és 2—300 kenyeret raktak össze a jó Szoboszlóiak. Derek adomány, ezek magyar nép, megérdemlik, hogy s többi hajdúvárosokkal együtt emlegessék és magasztalják a népet, a hősi múlttól és a jó foszlós kenyeréről híres jó magyar várost: Hajduszoboszlót.

— **Egyházaink hadikölcsön jegyzései.** Nem tarthatjuk pontosan számon az összes jegyző egyházak névsorát és jegyzett összegek kimutatását, de a fontosabb jegyzések közül a még hátramaradtaknak buzdításul s viszont protestáns erkölcsi intézményeink kötelességteljesítése megörökítésül ide írtatunk néhányat: a tiszántúli egyházkerület 50,000, a debreceni református kollégium 100,000, a református egyház 50,000 koronát jegyzett. A nagybószorményi református egyházközség 45,000, a magyarországi ág. ev. anyaszentegyház egyeteme 300,000, a tiszai ág. ev. egyházkerület 14,000 s az unitárius egyház 50,000 koronával járultak hozzá a második hadikölcsön sikere biztosításához. Hogy a részesedésben első helyen osztoztak iskoláink és protestáns vezető férfaink is, ki-ki tehetségéhez mért összeggel, erre az egyetemes magyar protestanizmusnak mindenkoron és e világháború idején különösen is sokszorosán megbizonyított áldozatkészsége közismertsége mellett, nem szükséges behatóbban rámutatni.

— **Az új debreceni állomásparancsnok.** A hadügyminiszter *Okolicsányi Károly* császári és királyi kamarás, vezérőrnagyot *debreceni katonai állomásparancsnokká* nevezte ki. Okolicsányi vezérőrnagy Debrecenben kezdte középiskolai tanulmányait a református kollégiumban és innen lépett át a katonai iskolába. Katonai tanulmányainak elvégzése után szép pályát futott meg. Utoljára a 4-ik tábori tarackezrednek volt a parancsnoka egészen 1910-ig, amikor nyugalomba ment és kevéssel ezután a vezérőrnagyi rangot nyerte el. Nyugalomba vonulása óta a hevesmegyei Aktáron levő birtokát vezette. A háború kitörése után önként felajánlotta szolgálatát, amelyet a hadügyi kormány most vett igénybe, hogy a debreceni helyőrség élére állította. A kinevezés híre Debrecenben, amelyhez az új állomásparancsnokot rokon kötelek is fűzik, széles körben örömet és meglepődést keltett.

— **Az egyetemi hallgatók tanulmányútja.** A debreceni magyar királyi tudományegyetem földrajzi

intézete június elsején utazott el a Bihar-hegység tanulmányozására. Az egyetemi hallgatók e tanulmányútja nemcsak azzal a jelentőséggel bír, hogy a leendő földrajztanárok magában a természetben ismerkednek meg a föld alakulásaival és geológiájával, hanem mélyebb tudományos értéke is van, mert ezt a rendkívül érdekes vidéket még eddig alig méltatták tudósaink figyelemre. A debreceni egyetemre vár az a feladat, hogy az ország e vidékének földrajzi viszonyait tanulmányozza s erre képes férfiakat neveljen. A tudományos kutatások eredményeit ezután a gyakorlati élet emberei: a gazdák, iparosok és kereskedők fogják felhasználni, amint ez má' s államban történik. A legszebb példát erre Németország adja, mert gazdasági életének fejlettségét nem kicsinylendő mértékben annak is köszönheti, hogy a tudósok kutatásainak megállapításait igyekezett hasznosítani. Egyetemünknek ez az első tanulmányútja körülbelül egy hétig tart.

— **Levél a haretérről.** Kedves tiszteletes úr! Kedves feleségem által hozzám juttatott nagybecsű ajándékát vettem s fogadja érette legbensőbb hálám és köszönetem nyilvánítását. Vettem pedig azt éppen azon percben, midőn kaptuk a parancsot, hogy 10 hónap óta először református istentisztelet fog részünkre tartatni. Ez a tegnapi napon meg is történt, kevés számban levő református hájtársaim legnagyobb öröme, egyben részeseülvén az úr szent vacsorában is, mely körülmény úgy hajtott megrongált és túlfeszített idegeinkre, mint az éltető májusi eső az ellankadt növényekre. Bátran merem ugyan mondani, hogy a vallásosság és Isten iránti szeretet, benne vetett bizalom megnyilvánulását több alkalommal van szerencsém tapasztalni, mint a polgári életben. Igaz, hogy talán gyarló emberi felfogás szerint nagyobb szüksége is van az embernek rá a jelen körülmények között, mert azt olvastam: „menj a tengerre, megtanulsz imádkozni“, — én pedig azt mondom: „menj a haretérré, te istentagadó, ott megtanulod Isten hatalmát, jóságát és könyörületességét megismerni“. Láttam, szemtanúja voltam oly eseteknek, midőn a gőgös, gyarló ember, emberi voltából kivetkőzve, a legádázabb módon káromolta Istent, s láttam ugyanazt az embert pillanatok elmúlásával már, kezét összetéve felfohászkozni Ahhoz, kit még pillanatokkal előbb semmibe véve, káromolt. Vagy hozok fel más esetet: az isteni hatalom megismerésére, mit a polgári életben az ember fel sem tud fogni s esetleg kételkedve rázza fejét, hogy az lehetetlen. Midőn az első tűzkeresztségben részeseültünk, múlt augusztus 21-én délután 3 órakor, még szeretett hazánk földjén egy kis, 70—80 főből álló csapatunkra az alig 3 kilométernyire felelő ellenes tüzéréség 4 ágyúból a lehető leggyorsabb tüzelést

kezdte, s nekünk ezen óriási ágyútűzben, mely az összhangzat kedvéért fegyver- és gépfegyver tüzrel fűszerezetett, 3—4 kilométernyi utat kellett megtenni. Hullt a srappnel, gránát, golyó, mint a záporcső s az öreg népfelkelők Istenbe vetett hittel, kitartással, a halállal bátran szembenézve, kitűzött céljukat elérték, úgy, hogy hajszáluk sem görbült meg. Jelzem, ezen keresztségnek én is részese voltam. Tehát ezek és ehhez hasonlító számtalan esetek Istenhez térítik s megtanítják Őt imádni és tisztelni, valamint Benne bízni a legvallástalanabb embert is. Nekem a magam részéről erős a hitem és bizodalom Istenben, hogy megsegít s megengedi érnem, még ha nem is hamar, hogy szeretteimet és jóakaróimat keblemre öelve, adhatok hálát Ő szent Felségének. Most már helyszűke és szolgálatom szolítása folytán levelem bevégezem. Nagybecsű imakönyveit még egyszer megköszönve, Isten oltalmát kérve reá kedves családjával egyetemben, üdvözölve, tiszteletes asszony kezeit csókolván maradok, bocsánat a rossz írásért, de térde-men nem tudtam jobbat, kiváló tisztelettel *ijj. Szalkay János.*

— **Nádudvar a Katona-Ötthon.** Nádudvaron a debreceni „Katona-Ötthon“ javára a következő adományokat gyűjtöttük: 41 (negyvenegy) darab kalács, 433 (négy százharminchárom) darab tojás, 148 (egyszáznegyvennyolc) korona 26 fillér készpénzt. A készpénz adományhoz a református egyház 20 koronát, a nádudvari Hitelszövetkezet 10 koronát, Veress Géza 10 koronát adott; a többi készpénzt és természetbeni adományokat Kun Ilonka, Soós Mariska, Simonyi Elluska, Várady Aranka, Dúzs Ilonka és Veress Mária úrleányok gyűjtötték. Nádudvar község a fuvarral járul az adományhoz. Nádudvar, 1915 május 22. *Veress Géza, lelkesz.*

— **A háború.** Immár 11-ik hónapjába fordult bele a gigászi világháború és oly erővel tombol tovább, mintha nem is akarna vége lenni sohasem. Szereplő tagjainak száma most még megsaporodott eggyel: a hitehagyott, becsületét veszített Olaszországgal. Tisztában kell lennünk a helyzettel: egy egész világ áll velünk szemben, tör lételünkre, javainkra, jövődönkre s e harcban csak Istenre és önmagunkra számíthatunk. De e két factor is éppen elég, hogy semmitől meg ne ijedjünk, sőt minden veszéllyel szembe szállva, erős hittel és csüggedetlen lélekkel reménykedjünk. Isten ott van, ahol az igazságot védelmezik és mi érezzük, hogy az erkölcsi világháború igazságáért ezúttal mi vérzünk. Nem vonjuk ugyan kétségbe ellenségeinknél sem küzdelmüknek bizonyos erkölcsi igazolhatóságát, de csalatkozhatatlanul hiszszük, hogy az igazi, hamisítatlan erkölcsi álláspont harcosai mi vagyunk. Ily tudatban az igazságos és büntető Isten eszközeinek érezzük magunkat s küz-

dünk hősiesen, félelmet nem ismerve, áldozatoktól vissza nem riadva mind a győzelemig. Végtelenül büszkék vagyunk rá, hogy e küzdelemben erényeink egyre jobban kidomborodnak és szövetségesünk, a világnak az a leghatalmasabb nemzete, melyet józan vallásossága, puritán erkölcsisége, niebelungi hűsége mellett ma vitathatatlanul a szellemi előkelőségnek sehol fel nem található mértéke is jellemez. Istenben és küzdve, ilyen szövetséggel együtt meg kell és meg fogjuk győzni a világot

— **Az egyetem évzáró ünnepélye.** Főtiszteletű és Méltóságos püspök urunk, mint a tiszántúli egyházkerület, a debreceni református egyház, a többi felekezetek, a sz. kir. város, a kollegium és a helybeli tanintézetek képviselői jelenlétében tartotta meg a debreceni m. kir. tudományegyetem tanácsa, tanárkara és egyetemi polgársága első évzáró ünnepélyét. Az ünnepély a református nagytemplomban folyt le a nagy idők hangulatához mért komolysággal és méltósággal. Főtiszteletű dr. Erdős József theol. dékán mélyen járó, gondolatokban gazdag imája s a kollégiumi kántus precíz énekszámái alkották a műsort, amelynek folytatása a kollegium dísztermében jelen alkalommal, mivel meg a jövő évi pályázatokat kitűzni nem lehetett s viszont az első évből egyetemi pályázatokról beszámoló szintén nem volt tartható, elmaradt. Benyomásaiban azonban így is igen emlékezetes és nagyjelentőségű volt az ünnepély, melynek végeztével minden résztvevőnek lelkében fölébredt a gondolat: az ősi kollegium százados hajlékából kinőtt új egyetem fejlődjék, gyarapodjék, virágozzék s hajtson a hazának, a magyar kultúrának s az emberiség egyetemes művelődésének igen gazdag, föl sem becsülhető hasznát

— **Przemysl.** Nem magyar név, a kimondása is igen nehéz s mégis minden magyar szív nagyot dobban, valahányszor e nevet hangozom hallja. E vár a mi erősségünk, védelmünk záloga, symboluma volt az orosz őrias ellen s hét hónap nehéz küzdelmeiben fiaink kintartása, páratlan hősiessége és halálmegvető önfeláldozása révén e monarchia életerejének olyan bizonyosságát adta, melyben egy biztosan eljövő jobb időnek minden reménysége benne foglaltatott. E reménységet nem tudta semmivé tenni a várnak éhség következtében történt feladása, ott élt az kiolthatatlanul mindnyájunk lelkében s várt-várt a megvalósulásra. Június 3-án aztán egy rövid kis hír, mely Przemysl visszafoglalását jelentette, reményünk valóságát megpecsételte s azóta még erősebb a hitünk, mint valaha, hogy az erkölcsi igazság védelmében az egész világgal szemben is győzedelmeskedni fogunk. Debrecen közönsége lampionos menettel és katonazenekarral ünnepelte a nagy nap jelentőségét, mely városunk kiválóságai előtt külön is kifejezést adott ragaszkodó tiszteletének és nagybecsülésének. A tisz-

teletnyilvánítás fénypontja volt a főtiszteletű püspök úr lakása előtti tisztelgés, melynek viszonzásául a püspök úr törhetetlen hitről tanúskodó ragyogó szavakban fejezte ki fegyvereink végső győzelmébe vetett bizodalját, gondolt hű szövetségeseinkre, lelkesített önfeláldozó kötelességteljesítésre és intett a polgárság és katonaság közötti jó viszony még bensőbbé tételére. A nagy nap eseményeinek hatása alatt örömtől ragyogott az egész Debrecen s az utcákon észlelhető lelkesedés külső kifejezése volt annak a benső szív öröme és meglegegedésnek, mely e város minden polgárát, kicsinyt és nagyot, szegényt és gazdagot, alsóbb rangban levőt és előkelőt elfogott. A hazának élnie kell s élete csak győzelemmel biztosítható.

— **Levél a harcokról.** Nagytiszteletű szerkesztő ur! A harcok zivatarából keresem föl levelemmel és fordulok hozzá azon szerény kérelemmel, hogy mellékelt költeményemnek, valamint két imámnak méltóztassék egy kis helyet szorítani b. lapjában és azt leköszölni sziveskedjék. Igaz, hogy gyenge alkotmány, a mértéket talán meg sem üti, de szívem tiszta érzelve, akkori lelki állapotom hű tüköre minden szava. Ha nagytt. úr csak egy parányit is képes bele élni magát az én akkori szomorú helyzetembe, amikor e verset irtam; talán akkor nem fog olyan gyengének feltűnni. Különben az egész költemény megérthetése céljából szükségesnek tartom a következő felvilágosítással szolgálni: Mint a m. kir. 41-ik honvédegyezkedés tábori lelkésze teljesíttem kötelességemet 1914 október havában a San menti harcokban Galiciában. Ott, 30-án mint súlyos beteg bekerültem a przeworski kórházba, hol 5 napig feküdtem eszméletlenül, mit sem tudva magamról. Ez idő alatt, mint tehetetlen beteget az egész kórházzal együtt a muszkák elfogtak. A legényem amikor látta, hogy jönnek a muszkák, parancsom ellenére megszökött. Természetes, hogy ő nem mondhatta a hadosztályon, hogy tőlem megszökött, amikor a muszkák jöttek és engem életben hagyott hátra, mert akkor azonnal föbe lövik, mint egy kötelességét nem teljesítő, a parancsot megszegő katonát. Teint azt mondotta a hadosztályon, hogy én meghaltam és ő azért jött vissza. Csak természetes, hogy ha a családom hadosztályomnál tudakozódik utánam, más választ nem adhattak, mint azt, hogy meghaltam. És én élek, csak írni nem tudtam haza. Nem pedig azért, mert amikor felgyógyultam, illetve jobban lettem, december 16-án megszöktem a kórházból s civilbe öltözködve éltem a muszkák között 7 hónapig. Ha írok haza — esetleg levelem lett volna az árulóm. Ha megint elfogtak a muszkák, azonnal felakasztottak volna, mint szökevényt és kémet. Most elképzelhető az én akkori lelki állapotom. Élek és mégis halott vagyok! Nem lehetetlen, hogy talán el is temettek. Az a rettenetes lelki harc, mit meg kellett harcolnom az alatt a 7 hónap alatt, az a mélyes szívfájdalom, mely egész valómat eltöltötte, ha ifjú hitvesemre s két szép gyermekemre gondoltam vissza, kik már árváknak tudták, érezték magukat: óh Istenem, talán Jób helyzete se volt rettenetesebb. Nem egyszer csábított a gondolat, hogy kiadom magam és megyek Szibériába, akkor legalább tudok haza írni. De a kötelesség tiltó szava mindig győzedelmeskedett a csábító felett. Nekem maradnom kellett, mint felesküdt katonához illik kötelességemet teljesíteni a mieink

javára. Ezen szomorú lelki állapotom, adott életet mel-
lékelt költeményemnek. A halotti imát sárjai Szabó
Lajos alezredes felett mondtam, ki a San menti har-
cokban 1914. okt. 23-án hősi halált halt. Ez alkalommal
3/4 óráig voltunk muszka srappell- és gránát tűz alatt
az egész hadosztály. A másik imát muszka fogságom
idején 1914 november 16-án mondtam a Főrházban,
amikor még magam is súlyos beteg valék. Azonban
beteg fogoly társaim kívánságát nem akartam megszegni.
Egyben kérem a nagy t. urat, bár tudom, hogy hátralekban
vagyok, de azért méltóztassék b. lapját továbbra is
címemre Körösladányba küldeni, ha haza segít a jó Isten,
mindent kiegyenlíték. Avagy megírom a feleségemnek,
hogy a pénzt küldje el — fizessen elő. Szíveségét előre
is köszönve vagyok a nagy t. úrnak alázatos szolgálója
Haretér 1915. esz. h. Tóth Lajos, m. kir. honv. tábori
lelkész.

— **Aehersold Leopoldina** nyelvmesterő, a dunán-
túli református papi nemzedék idegen nyelvekre
oktatója s külföldi ösztöndíjakhoz való juthatásának
előmozdítója, most ünnepli élőásos munkálkodásának
felsz. zados jubileumát. Pépai szerény kis hajlékba
mi is elküldjük üdvözetünket és Isten áldását kíván-
juk. *„Te örökségedet!... Zsolt. XXVIII. 9. (Sz. L.)*

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázat tanári állásokra.

A hajduböszörményi ref. Bocskay-főgimná-
zium igazgató-tanácsa pályázatot hirdet haláloz-
zás folytán megüresedett két tanszékére: 1. Az
egyik mennyiségtan-termesztani rendes tanári,
2. ének- és zenetanítói rendes tanszékre. Aman-
nak betöltése a m. kir. vallás- és közoktatásügyi
miniszter, emezé pedig az igazgató-tanács hatá-
skörébe tartozik.

A mennyiségtan-termesztani tanár évi ren-
des javadalmazása 2400 korona törzsfizetés,
5 ízben 200—200 kor. ötödéves korpótlék s la-
kaspénz fejében a mindenkor törzsfizetés egy-
negyed része. (mely 1200 koronánál magasabb
nem lehet), továbbá a nem állami tanárok ré-
szére miniszteri rendelettel megállapított fizetés-
kiegészítés és családi pótlék az 1912: XXXV.
t. c. értelmében. Pályázhatnak protestáns vallású,
okleveles tanárok, akik a m. kir. vallás- és köz-
oktatásügyi miniszter úrhoz címzett s kellően
felszerelt kérvényüket f. évi június hó 21-ig a
főgimnázium igazgatóságához küldjék be.

Az énektanítói tanszék évi javadalma: 1600
korona törzsfizetés, 400 korona lakbér és öt
évenként öt ízben 100—100 korona korpótlék.
A megválasztottnak kötelessége a főgimnázium
osztályaiban az éneket a konventi tanterv sze-
rint tanítani, az ifjúsági énekkart és a zenekart
vezetni, az önként jelentkező tanulóknak a ze-
nét díjtalanul tanítani, az ifjúsági istenistületen
az éneklést vezetni. Heti 22 óránál többre nem
kötelezhető. Pályázhatnak oly ref. vallású egyé-
nek, kik a középiskolai ének- és zenetanításra
képesítve vannak. Kérvények az igazgató-tanács-
hoz címezve, a főgimnáziumi igazgatóságához jú-
nius hó 21-ig adandók be. A más középiskolák-
nál eltöltött rendes tanári, illetve énektanítói
szolgálati évek a korpótléknál beszámíthatnak.

A pályázathoz mellőklendők: életkor, vallás,
eddig szolgálattartás viszony, egészség-
ségi és családi állapotra vonatkozó okiratok.

Kelt Hajduböszörményben, 1915 május hó
25-én.

Somossy Béla,

főgondnok, az igazgató-tanács elnöke

Foncière, Pesti biztosító-intézet

Alapított 1864-ben.

Központi székhely: Budapest, V., Sas-utca 10. sz.

Készpénzben befizetett részvénytőke	4.000.000 korona
A nyereség és díjtartalek az évi díjbe- vetellekkel együtt mintegy	70.075.300 koronára.
az intézet összes biztosítéka tehát mintegy	74.075.300 koronára
rúgnak.	
50 évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:	
az elemi kárbiztosítási ágazatokban	278.818,768 kor.
az életbiztosítási ágazatban	43.972,292 kor.
a baleset és szavatossági biztosítási ágaza- tokban	5.487,624 kor.

összesen 328.278,684 koronát.

Az intézet működési tere kiterjed a következő biztosítási ágazatokra:

1. **Elet-, járadék-, kiházasítási-, katonai szolgálat-esetére** való biztosítás.
2. **Tűz-, villámsapás- és robbanás által okozott károk** elleni biztosítás.
3. **Betöréses lopás** elleni biztosítás.
4. A törvényes **szavatosság** következtében beálló kötelezettségek elleni biztosítás.
5. **Tűkörnyvekben** eshető **töréskárok** elleni biztosítás.
6. Az emberi testet érhető **balesetek** elleni biztosítás, (utazási, élethossziglani vasúti balesetbiztosítás).
7. **Szállítványozási** (tengeri, szárazföldi- és folyamszállítványozási) károk elleni biztosítás.
8. **Jégverés** okozta károk elleni biztosítás.

Olcsó díjak! Tisztán magyar intézet! Előnyös feltételek!

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legneveltebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elváiak továbbá

regi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

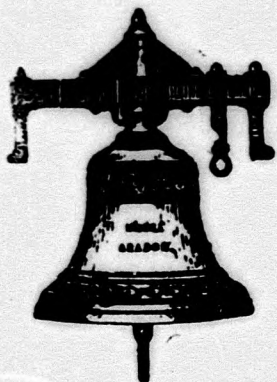
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és erőöntője, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kiváló jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitérését, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

MOST JELENT MEG!

PAPI DOLGOZATOK

IRTA: JÁNOSI ZOLTÁN. — IX. kötet.

ALKALMI EGYHÁZI BESZÉDEK.

Tartalmaz **HÁBORÚS BESZÉDEKET** is, elő- és utóimádságokkal. — Ára vászonkötésben **6 korona**, ajánlott + kötéssel 55 fillérrel több. Kapható:

HEGEDÜS és SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában.
Debrecen.